

Gdynia, 18.12.2021 roku

Do
Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych
ul. Żurawia 4 A,
00- 503 Warszawa
Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej
Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych
ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa

Dotyczy: ważna inicjatywa dot. nowelizacji Kodeksu Postępowania Karnego

Petycja
w sprawie wniesienia do Sejmu RP,
projektu nowelizacyjnego Kodeksu Postępowania Karnego

Na podstawie Konstytucji RP, składam projektu nowelizacyjnego Kodeksu Postępowania Karnego, w zakresie:
Przedstawiam Projekt Kodeksu Postępowania Karnego :

1. Prowadzenie do Kodeksu Postępowania Karnego, art. 87&4 o treści :

“ Strona we wniosku o przyznanie pełnomocnika z urzędu/ obrońcy z urzędu, może wskazać nazwisko adwokata, radcy prawnego, Sąd w porozumieniu z wskazanym adwokatem – radcą prawnym wyznacza pełnomocnika, z godnie z wskazaniem strony. Sąd może tylko wyznaczyć wskazanego przez stronę adwokata – radcę prawnego, który znajduje się na liście z adwokatów – radców prawnych wpisanych na listę pełnomocników z urzędu. ”.

Uzasadnienie

Artykuł <https://palestra.pl/pl/czasopismo/wydanie/7-8-2014/arttykul/podmioty-uprawnione-do-ustanowienia-pełnomocnika-w-procesie-karnym> :

“ PODMIOTY UPRAWNIONE DO USTANOWIENIA PEŁNOMOCNIKA W PROCESIE KARNYM

1. Aby proces karny toczył się bez zastrzeżeń, wymagana jest realizacja zasady kontradiktoryjności. Zgodnie z nią proces jest sporem równouprawnionych stron prowadzonym przed bezstronnym sądem. Opiera się ona także na rozdzieleniu funkcji procesowych i wyróżnieniu oskarżenia, obrony oraz orzekania. Charakterystyczne jest to, że każde ze wskazanych zadań wykonywane jest przez inny podmiot. Zgodnie z nazwą funkcję oskarżenia pełni oskarżyciel. Prawo obrony ma oskarżony. Ma ono swój oddźwięk w zasadzie prawa do obrony i korzystania z pomocy obrońcy. Zasada kontradiktoryjności pociąga za sobą konieczność stworzenia podobnych warunków dla strony przeciwnej oskarżonemu. Wymaga bowiem, by podmiot inny niż oskarżony mógł korzystać z pomocy prawnej w procesie, co zapewni mu prowadzenie równorzędnego sporu. „Jest prawdą, że spór między przeciwstawnymi stronami – w procesie karnym – w swej pełnej postaci może rozwinąć się tylko wtedy, gdy obie strony będą dysponowały jednakowymi szansami wyłożenia swoich racji, zgodnie z regułą audiatur et altera pars”. Stąd też decyzja ustawodawcy o przyznaniu stronie innej niż oskarżony prawa do pełnomocnika. W takiej sytuacji po przeciwnych stronach sali sądowej zasiadają oskarżony wraz z obrońcą oraz strona inna niż oskarżony, a także podmiot niebędący stroną wraz z pełnomocnikiem.

2. Na gruncie polskiego prawa karnego procesowego instytucja pełnomocnika jest przykładem takiej, która poddana została gruntowej weryfikacji przy zmianie przepisów Kodeksu postępowania karnego. Zwrotnym momentem dla jej funkcjonowania było umożliwienie radcom prawnym występowania w charakterze pełnomocnika. Dotychczas bowiem tylko adwokat mógł zasiadać po przeciwnych stronach sali sądowej.

Za pełnomocnika uważana jest osoba, która zostaje ustanowiona do reprezentowania danego podmiotu w procesie karnym. Najczęściej reprezentacja ta dotyczy osób fizycznych, w niektórych przypadkach zaś mamy do czynienia z reprezentowaniem osoby prawnej. Podmiot uprawniony może wyznaczyć pełnomocnika samodzielnie lub otrzymać go z urzędu na mocy decyzji uprawnionego organu.

Na podstawie art. 88 k.p.k. pełnomocnikiem może być adwokat lub radca prawny. Przepis ten jest odpowiednikiem art. 79 k.p.k. z 1969 r. Od czasu nowelizacji dokonanej ustawą z 5 listopada 2009 r. adwokat lub radca prawny może reprezentować każdą stronę postępowania, niebędącą oskarżonym.

Występowanie adwokata w charakterze pełnomocnika nie budzi żadnych wątpliwości. Powszechnie przyjmuje się, że to adwokaci są uprawnieni do udziału w postępowaniu karnym. Radcom prawnym przypisuje się raczej przedstawicielstwo w procedurze cywilnej. Do 8 czerwca 2010 r. udział radcy prawnego w procesie karnym był ograniczony. Mógł on bowiem reprezentować instytucję państwową, samorządową lub społeczną występującą jako pokrzywdzony, a następnie oskarżyciel posiłkowy, oskarżyciel prywatny, czy też powód cywilny. W zakresie roszczeń majątkowych radca prawny mógł występować za inne osoby prawne, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Z art. 88 § 3 k.p.k. wynikało zatem, że mógł reprezentować te podmioty dopiero, gdy uzyskają status powoda cywilnego. Nie bez znaczenia zatem pozostaje nowelizacja z 2010 r., dzięki której radca prawny został dopuszczony do występowania w charakterze pełnomocnika w postępowaniu karnym w pełnym zakresie.

3. Zarówno pełnomocnika, jak i obrońcę zazwyczaj ustanawia samodzielnie podmiot, który jest uprawniony do korzystania z jego pomocy. Udzielenie pełnomocnictwa wiąże się z nawiązaniem odpowiedniego stosunku prawnego. Również wyznaczenie pełnomocnika z urzędu inicjuje taki stosunek. Dostrzec tu należy pewną odmienność w stosunku do działalności obrońcy. Kodeks postępowania karnego wskazuje bowiem istnienie obrony obligatoryjnej w sytuacjach, gdy oskarżony musi korzystać z pomocy obrońcy. Przeciwnie zaś jest przy pełnomocnictwie – procedura karna nie wyróżnia obligatoryjnego pełnomocnictwa. Taką instytucję możemy odnaleźć w postępowaniu karnym skarbowym, gdzie podmiot pociągnięty do odpowiedzialności posiłkowej musi mieć pełnomocnika, jeżeli jest głuchy, niemy, niewidomy, zachodzi uzasadniona wątpliwość co do jego poczytalności albo nie włada językiem polskim.

Cechą charakterystyczną pełnomocnictwa w procesie karnym jest odpowiednie stosowanie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego w kwestiach, które nie zostały unormowane w k.p.k. Odesłanie to dotyczy w szczególności rodzajów pełnomocnictwa, jego zakresu, prostowania i odwoływania oświadczeń pełnomocnika, wypowiedzenia pełnomocnictwa czy też kosztów procesu. Instytucja pełnomocnika w Kodeksie postępowania karnego jest uregulowana w ograniczonym zakresie. Głównie k.p.k. odsyła do odpowiedniego stosowania przepisów o obrońcy, następnie zaś do przepisów k.p.c. Na uwagę zasługuje fakt, że przepisy te należy stosować w sposób odpowiedni.

Szczególne warunki dotyczą pozycji pełnomocnika w procesie, która nie ma charakteru samodzielnego. Może on bowiem być związany poleceniami swojego mocodawcy. Przede wszystkim jednak pełnomocnik działa za stronę, a więc działa w imieniu i ze skutkiem na rzecz mocodawcy. Wiąże się to z tym, że każda czynność podjęta przez pełnomocnika wywołuje skutki procesowe, o ile mieści się w granicach umocowania. Pełnomocnik jest w pełni związany brzmieniem pełnomocnictwa. Jeśli nie przewiduje ono żadnych ograniczeń, pełnomocnik może odwoływać czynności procesowe mocodawcy.

4. Kiedy podejmuje się tematykę dotyczącą funkcjonowania pełnomocnika w procesie karnym, zasadne wydaje się być pytanie, jakie podmioty są uprawnione do jego ustanowienia. Zgodnie z art. 87 k.p.k. do ustanowienia pełnomocnika uprawniona jest strona inna niż oskarżony. Na uwagę zasługuje fakt, że art. 87 i przepisy dotyczące pełnomocnictwa w k.p.k. z 1969 r. nie miały swojego odpowiednika. Doktryna i judykatura przyjmowały jednak, że strony postępowania karnego mogą ustanowić pełnomocnika. Analogicznie rzecz miała miejsce w postępowaniu karnym skarbowym. Przyjmowano, że pełnomocnik reprezentuje czynne strony procesu. Dopuszczano jednak reprezentację osoby odpowiedzialnej posiłkowo w postępowaniu karnym skarbowym, a więc podmiotu działającego po stronie biernej. Przez pełnomocnika mógł działać świadek zwracający się o uchylenie kary porządkowej, osoba prosząca o wniesienie rewizji nadzwyczajnej, a także osoby niebędące stronami. Dopiero regulacja art. 87 k.p.k. przyniosła jednoznaczne stwierdzenie, że każda strona inna niż oskarżony ma prawo do ustanowienia pełnomocnika. Nie dotyczy to jednak oskarżyciela publicznego, w charakterze którego zawsze występuje prokurator. Działa on bowiem osobiście. Z kolei oskarżyciele publiczni, którzy nie są prokuratorami, jako organy lub instytucje są reprezentowani przez swoich pracowników lub funkcjonariuszy. Za strony postępowania karnego uznaje się takich jego uczestników, którzy występują w procesie we własnym imieniu. Udział ten jest związany z interesem prawnym w określonym rozstrzygnięciu o przedmiocie rozpatrywanej sprawy. O stronach postępowania karnego stanowi dział III k.p.k., wskazując, że są nimi:

oskarżyciel publiczny,
oskarżyciel posiłkowy,
oskarżyciel prywatny,
powód cywilny,
oskarżony.

W przypadku wytoczenia powództwa cywilnego obrońca oskarżonego staje się jednocześnie jego pełnomocnikiem w tym zakresie. Udziela mu zatem pomocy w odpieraniu zarzutów aktu oskarżenia oraz

powództwa cywilnego. W doktrynie i orzecznictwie przyjmuje się, że w przypadku oskarżonego, który ma więcej niż jednego obrońcę, mogą oni podzielić się swoimi obowiązkami tak, by jeden z nich zajął się wyłącznie powództwem cywilnym.

„Należy uznać, że uprawnienie do ustanowienia pełnomocnika dotyczy nie tylko stron postępowania w jego zasadniczym przedmiocie, ale także stron postępowania incydentalnych. I tak, pełnomocnika może ustanowić zarówno oskarżyciel posiłkowy lub prywatny, jak i osoba dochodząca odszkodowania za niesłuszne skazanie lub tymczasowe aresztowanie”. Jeżeli ustanowienie pełnomocnika następuje na podstawie art. 87 § 1, organ procesowy nie może podnosić tego ustanowienia jako nieprawidłowego. Pełnomocnik musi zostać dopuszczony do udziału w postępowaniu, a organ nie może się temu sprzeciwić. Ciekawy przykład sytuacji odwrotnej stanowi reprezentacja przez pełnomocnika osoby dochodzącej odszkodowania za niesłuszne skazanie lub aresztowanie. Osoba taka nie jest oskarżonym. Zatem nieobecność pełnomocnika na rozprawie o to odszkodowanie nie będzie stanowiła bezwzględnej przyczyny odwoławczej.

5. Za stronę inną niż oskarżony najczęściej uznawany jest pokrzywdzony, i to on jest podmiotem, którego głównie uważa się za uprawnionego do ustanowienia pełnomocnika. Pokrzywdzonym może być zarówno osoba fizyczna, osoba prawna, instytucja państwowa, jak i samorządowa lub społeczna, choćby nie miała osobowości prawnej. Pokrzywdzonym jest także zakład ubezpieczeń w zakresie, w jakim pokrył szkodę, która została wyrządzona pokrzywdzonemu, lub jest zobowiązany do jej pokrycia. W przypadku gdy szkoda została wyrządzona instytucji państwowej, samorządowej lub społecznej, z uprawnień pokrzywdzonego mogą korzystać organy kontroli państwowej, które ujawniły przestępstwo wyrządzające szkodę w wyniku przeprowadzonej kontroli lub wystąpiły o wszczęcie postępowania w tej sprawie. W podobnej sytuacji pozostają organy Państwowej Inspekcji Pracy w sprawach o przestępstwa przeciwko prawom osób wykonujących pracę zarobkową.

Status pokrzywdzonego przynajmniej bezpośrednio naruszenie lub zagrożenie przez przestępstwo lub wykroczenie dobra prawnego, którym są przedmioty ochrony przewidziane w prawie karnym materialnym. Dany podmiot zostaje pokrzywdzonym z mocy przepisów prawnych, nie jest tu potrzebna decyzja żadnego organu procesowego. Podejmowaniem swoistych czynności pokrzywdzony może mieć wpływ na przebieg postępowania we wszystkich jego stadiach. Stąd też Kodeks postępowania karnego wyposaża go w wiele możliwości, stojąc tym samym na straży sprawiedliwości.

Z pomocy pełnomocnika pokrzywdzony może korzystać już we wstępnej fazie postępowania. Poprzez pełnomocnika bowiem może złożyć pisemne zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa, a więc jednocześnie zgłosić swój udział w postępowaniu. Wyznaczając pełnomocnika, przez niego może także oświadczyć o działaniu jako oskarżyciel posiłkowy uboczny, wnieść prywatny akt oskarżenia lub pozew adhezyjny. Chęć wystąpienia w charakterze oskarżyciela posiłkowego subsydiarnego wymaga od poszkodowanego ustanowienia pełnomocnika. Kodeks postępowania karnego przewiduje bowiem, że akt oskarżenia w sprawie o czyn ścigany z urzędu może sporządzić jedynie adwokat lub radca prawny. Podobna sytuacja będzie miała miejsce przy czynnościach, których dotyczy przymus adwokacki.

W etapie postępowania sądowego uprawnionym do ustanowienia pełnomocnika jest pokrzywdzony w zakresie realizacji uprawnień, które mu w tym postępowaniu przysługują. Będzie to więc dotyczyło sytuacji zgłoszenia wniosku o orzeczenie obowiązku naprawienia szkody tytułem środka karnego, zgodnie z art. 46 § 1 k.p.k. Podobnie będzie ze zgłoszeniem sprzeciwu co do wniosku oskarżonego o skazanie go bez przeprowadzenia postępowania dowodowego. Jeżeli pokrzywdzony bierze udział w posiedzeniu, podczas którego przesłuchiwany jest małoletni poniżej 15. roku życia, może wystąpić przez swojego pełnomocnika. Udział w posiedzeniu dotyczącym warunkowego umorzenia postępowania lub skazania oskarżonego bez przeprowadzenia rozprawy również może odbyć się w ten sposób. Przez pełnomocnika pokrzywdzony może wystąpić z wnioskiem o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku warunkowo umarzającego postępowanie oraz o podjęcie warunkowo umorzonego postępowania. W praktyce zatem zastępstwo procesowe odgrywa najbardziej doniosłą rolę poprzez pełnomocnika pokrzywdzonego. W postępowaniu sądowym najczęściej przeistacza się on w pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego.

W sytuacji pozbawienia pokrzywdzonego wolności w innej sprawie osoba trzecia może ustanowić dla niego pełnomocnika aż do momentu osobistego wyznaczenia przedstawiciela procesowego przez tego pokrzywdzonego. Organ procesowy jest zobowiązany do niezwłocznego poinformowania pokrzywdzonego o wyznaczeniu dla niego pełnomocnika przez inną osobę.

Ustawodawca przewidział kilka sytuacji, w których pełnomocnika dla pokrzywdzonego może wyznaczyć inna osoba. Ma to miejsce w przypadku, gdy:

pokrzywdzony jest małoletni albo ubezwłasnowolniony – pełnomocnika ustanawia przedstawiciel ustawowy albo osoba, pod której pieczęą pozostaje,
pokrzywdzony jest osobą nieporadną, w szczególności ze względu na stan zdrowia lub wiek – pełnomocnika ustanawia osoba, pod której pieczęą pozostaje,
w razie śmierci pokrzywdzonego – pełnomocnika mogą ustanowić osoby najbliższe.
Możliwość wystąpienia pokrzywdzonego w charakterze oskarżyciela prywatnego przekazuje mu poniekąd władztwo nad procesem. Łączy się to nie tylko z wyposażeniem go w wiele uprawnień, ale także z obciążeniem licznymi czynnościami związanymi z procesem karnym. Szczególnie musi się on wykazać w toku postępowania dowodowego, które ma wpływ na końcowy wynik sprawy. Oskarżyciel prywatny musi bowiem przedstawić dowody na poparcie aktu oskarżenia, chcąc dowieść winy oskarżonego. Na uwagę zasługuje tu fakt, że styczność sądu z materiałem dowodowym występuje dopiero na etapie postępowania jurysdykcyjnego. Postępowanie dowodowe jest więc najistotniejszym elementem dla procesu prywatnoskargowego. Nieoceniony zatem wydaje się być tutaj udział pełnomocnika oskarżyciela prywatnego. Obserwacja tego rodzaju postępowań wskazuje, że strony, którym brak zawodowych pełnomocników, nie radzą sobie lub czasem nieświadomie działają na swoją niekorzyść.

Ustawodawca zapewnił oskarżonemu możliwość korzystania z pomocy obrońcy wyznaczonego z urzędu. Dla zachowania pełnej symetrii oraz równości stron podobne uprawnienie musiał przyznać pokrzywdzonemu. Może on zatem zabiegać o wyznaczenie pełnomocnika z urzędu, jeżeli „należycie wykaze, że nie jest w stanie ponieść kosztów zastępstwa procesowego bez uszczerbku dla niezbędnego utrzymania siebie i rodziny”.

6. Inne osoby, które nie są stronami postępowania, mogą go ustanowić w przypadku, gdy wymagają tego ich interesy, jak stanowi § 2 art. 87 k.p.k. Jest to zatem uprawnienie względne. Kodeks postępowania karnego nie precyzuje, o jakie interesy tu chodzi. W literaturze pojawia się pogląd, że nie mogą to być interesy abstrakcyjne, połączone z interesem społecznym, lecz konkretnie takie, które mają ścisły związek z daną osobą i określonym procesem karnym.

Swoistymi prawami rządzi się postępowanie przygotowawcze, w którym osoba faktycznie podejrzana o popełnienie przestępstwa nie uzyskała jeszcze statusu podejrzanego. W takiej sytuacji nie może ona mieć obrońcy. Ma jednak prawo do ustanowienia pełnomocnika, który może podejmować wszystkie czynności, do których uprawniony jest obrońca podejrzanego. Jeżeli pełnomocnik ten jest adwokatem, może zostać obrońcą po uzyskaniu statusu podejrzanego przez osobę, którą reprezentuje, i otrzymaniu od niej upoważnienia do obrony.

Zgodnie z art. 244 k.p.k. prawo do skorzystania z pomocy adwokata przysługuje osobie zatrzymanej jako podejrzana o popełnienie przestępstwa. Korzystanie z pomocy obrońcy wyklucza fakt, że osoba taka nie jest stroną postępowania. By mogła jednak bronić swoich racji, ustawodawca przewidział dla niej możliwość skorzystania z pomocy adwokata.

Do takich podmiotów należą osoby, którym zostały odebrane przedmioty lub które zgłosiły do nich roszczenie. Wskazuje się także, że osoba, która zgłasza prawo do rzeczy będącej dowodem w procesie karnym, ma możliwość ustanowienia pełnomocnika. Za osobę niebędącą stroną uznaje się także świadka ukaranego karą porządkową. W doktrynie wskazuje się, że pełnomocnika może ustanowić pokrzywdzony, który w postępowaniu sądowym nie jest oskarżycielem posiłkowym. Osoba wezwana w charakterze świadka jako podmiot niebędący stroną także jest uprawniona do występowania przez pełnomocnika.

Do innych osób uprawnionych do ustanowienia pełnomocnika możemy zaliczyć te, których prawa zostały naruszone poprzez dokonanie określonych czynności w toku postępowania lub które dochodzą przed sądem ochrony swoich interesów. W postępowaniu przygotowawczym zatem należy tu wskazać osoby, którym przysługuje zażalenie na postanowienia, zarządzenia i czynności naruszające ich prawa, a więc o których stanowi art. 302 § 1 i 2 k.p.k.

Przez pełnomocnika instytucja państwowa, samorządowa lub społeczna może złożyć zawiadomienie o przestępstwie. Z kolei skazany lub inna osoba uprawniona – złożyć prośbę o ułaskawienie. Osoba mająca pełnomocnictwo ogólne może ustanowić pełnomocnika dla osoby, której interesy prowadzi.

7. Kodeks postępowania karnego przewiduje kilka sytuacji, w których występują inne osoby uprawnione do skorzystania z pomocy pełnomocnika. Może to być m.in. świadek w zakresie realizacji uprawnień, które mu przysługują, np. w związku ze złożeniem zażalenia na postanowienie w sprawie zachowania w tajemnicy okoliczności umożliwiających ujawnienie jego tożsamości. Choć Kodeks postępowania karnego nie określa, jakie

osoby, poza stronami, mogą ustanowić pełnomocnika, to w doktrynie przyjmuje się, że uprawnienie to dotyczy świadków w postępowaniu dowodowym. Wskazuje się, że świadkiem jest uczestnik postępowania, który z założenia składa zeznania, dostarczając w ten sposób środka dowodowego.

Ustanowienie pełnomocnika dotyczy w szczególności świadków anonimowych i świadków koronnych. Ich interes może wymagać obrony ze względu na szczególne narażenie w toku procesu. Zgodnie z art. 184 k.p.k. utajnienie świadka może nastąpić, gdy zachodzi uzasadniona obawa niebezpieczeństwa dla życia, zdrowia, wolności albo mienia w znacznych rozmiarach świadka lub osoby dla niego najbliższej.

Bez wątpienia z pomocy pełnomocnika może korzystać świadek będący obywatelem Unii Europejskiej. Jest to szczególnie ważne ze względu na brak odpowiednich kompetencji językowych oraz wiedzy o prawie polskim. Uprawnienie to przewiduje art. 87 § 1 i 2 k.p.k., stanowiąc, że pełnomocnika może ustanowić osoba niebędąca stroną, jeśli wymagają tego jej interesy w toczącym się postępowaniu. Zasadne wydaje się być ustanowienie pełnomocnika przez obywatela UE, który nie zna polskiej procedury karnej. Bez wątpienia w ten sposób mógłby on zadbać o ochronę swoich interesów. W doktrynie pojawia się pytanie, dlaczego ustawodawca nie wyraził w przepisach normy kompetencyjnej, upoważniającej sąd do wyznaczenia pełnomocnika z urzędu w przedstawionej sytuacji. Wskazuje się zatem, by świadek – obywatel UE został pouczony o takiej możliwości.

Oprócz pełnomocnika świadek – obywatel UE ma prawo do korzystania z pomocy tłumacza, który występuje w roli pomocnika procesowego. Jego obecność jest niezbędna w razie przesłuchania osoby niewładającej językiem. Nie należy wykluczać pomocy tłumacza w sytuacji, gdy osoba przesłuchująca zna język, którym posługuje się przesłuchiwany świadek. Postuluje się zatem, aby udział tłumacza w czynnościach procesowych z udziałem świadka stał się regułą. Bez wątpienia jednak występowanie tłumacza nie wyklucza istnienia pełnomocnika świadka. Może on zatem równolegle korzystać z pomocy tłumacza jako pomocnika procesowego oraz pełnomocnika, będącego jego przedstawicielem procesowym.

Przez pełnomocnika może wystąpić także zatrzymany, poręczyciel majątkowy oraz osoba, której odebrano rzeczy będące dowodem w sprawie, a także osoba, u której dokonano przeszukania. Osoba ukarana karą porządkową, zgodnie z art. 49 § 1 i 2 ustawy o ustroju sądów powszechnych, za naruszenie powagi, spokoju lub porządku czynności sądowych albo ubliżenie sądowi, innemu organowi państwowemu lub osobom biorącym udział w sprawie, może ustanowić pełnomocnika dla obrony swojego zdania.

Ciekawie przedstawia się sytuacja wyznaczenia pełnomocnika przez biegłego. Biegły sądowy jest organem pomocniczym dla wymiaru sprawiedliwości. Jego udział ma szczególne znaczenie w przypadkach, które wymagają wiadomości specjalnych. Stanowi zatem instytucję sądowego prawa procesowego.

W swojej działalności biegły może ustanowić pełnomocnika. Ma to miejsce w sytuacjach, gdy nie stawiał się na wezwanie bez usprawiedliwienia. Dotyczy to zarówno świadków, jak i biegłych, tłumaczy oraz specjalistów. Mogą oni skorzystać z pomocy pełnomocnika także w przypadku ukarania za bezpodstawne uchylanie się od złożenia zeznania lub wykonania czynności.

8. Quasi-strona, czyli podmiot korzystający z uprawnień strony, także może być reprezentowana przez pełnomocnika. Za taką uważa się podmiot, co do którego zostało wniesione o zobowiązanie do zwrotu Skarbowi Państwa korzyści majątkowej uzyskanej z przestępstwa. O zobowiązanie to wnosi prokurator. Pełnomocnik może reprezentować także osobę, która po śmieci oskarżonego dochodzi odszkodowania za niesłuszne skazanie lub odszkodowanie. Uczestnik postępowania karnego, który może ustanowić pełnomocnika, to także poręczyciel, zatrzymany i osoba, u której dokonano przeszukania. Osoba, od której odebrano rzecz będącą dowodem w sprawie i która rości pretensje do tej rzeczy, oraz osoba podsłuchiwana ze względu na związek ze sprawcą czynu także mogą występować przez pełnomocnika. W tych przypadkach jednak udział przedstawiciela procesowego obwarowany jest dodatkowymi warunkami.

Zazwyczaj o dopuszczalności wystąpienia pełnomocnika decyduje organ prowadzący dany etap postępowania. Do niego bowiem należy ocena, czy obrona interesów osoby, która nie jest stroną, a chce uczestniczyć w postępowaniu przez swojego pełnomocnika, wymaga jego udziału. Istnieje zatem możliwość niedopuszczenia pełnomocnika do udziału w postępowaniu ze względu na brak wymogu ochrony interesów podmiotu, który z jego pomocy chce skorzystać. W doktrynie zauważa się jednak, że nieprecyzyjnie została określona podstawa odmowy dopuszczenia do udziału w procesie karnym pełnomocnika. W k.p.k. brakuje obiektywnych kryteriów, które powinny zostać zastosowane przez sąd lub prokuratora. Prowadzi to zatem do tego, że osoba niebędąca stroną zostaje pozbawiona możliwości ochrony swoich interesów przy pomocy pełnomocnika. Zauważa się, że wobec faktu przyznania danej

osobie jakiegoś uprawnienia powinna mieć ona zapewnioną możliwość skorzystania z niego i realizacji wynikających stąd praw.

Odmowa dopuszczenia pełnomocnika do udziału w postępowaniu wobec braku konieczności ochrony interesu prawnego zapada w formie postanowienia lub zarządzenia. Postanowienie dotyczy postępowania sądowego i jest niezaskarżalne. Zarządzenie z kolei jest wydawane w postępowaniu przygotowawczym i przysługuje na nie zażalenie rozpoznawane przez prokuratora nadzrędnego nad tym, który nie dopuścił pełnomocnika do udziału w sprawie.

9. W sytuacji gdy pełnomocnika ustanowi tzw. strona szczególna, nie ma możliwości jego niedopuszczenia do udziału w postępowaniu. Dotyczy to np. podmiotu zobowiązanego do zwrotu korzyści uzyskanej z przestępstwa oraz żądającego odszkodowania za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie.

W przypadkach gdy ustawa wyraźnie wskazuje możliwość ustanowienia pełnomocnika przez stronę inną niż oskarżony lub podmiot niebędący stroną, nie stosuje się rygorów dotyczących niedopuszczenia pełnomocnika do postępowania. „Skoro bowiem sama ustawa (Kodeks) uznaje, niezależnie od rozwiązania przyjętego w art. 87 § 2, że dany podmiot może korzystać z pomocy pełnomocnika, to rozstrzyga tym samym, że wymaga tego ochrona jego interesów procesowych. Nie powinno to zatem podlegać już ocenie sądu lub prokuratora”.

Podobnie jest w sytuacji, gdy inne ustawy przewidują prawo posiadania pełnomocnika. Wskazania takie możemy odnaleźć w

ustawie o sejmowej komisji śledczej – przepisy k.p.k. powinny być stosowane do przesłuchiwanie świadków, którym – zgodnie z k.p.k. – zapewnia się prawo do ustanowienia pełnomocnika,

ustawie o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych – pełnomocnika może ustanowić przedstawiciel tego podmiotu, który występuje jako quasi-strona procesu karnego w stosunku do sprawcy przestępstwa.

10. Kodeks postępowania karnego przyznaje stronom takie uprawnienia procesowe, by zagwarantować jak najbardziej sumienne docieranie do prawdy. Poprzez umożliwienie stronom równej walki, toczącej się przed niezawisłym sądem, ustawodawca dąży do zaspokojenia w społeczeństwie poczucia sprawiedliwości. Równoprawny spór stron jest możliwy dzięki istnieniu zawodowych przedstawicieli procesowych po przeciwnych stronach sali sądowej. Na uwagę zasługuje fakt, że strony mają jedynie prawo do aktywnego działania poprzez korzystanie z uprawnień przyznanych im zgodnie z zasadą kontradyktoryjności. Ich bierna postawa nie może powodować, by organ procesowy zmuszał je do podejmowania określonych działań. Przyznać należy, że korzystanie z pomocy obrońcy i pełnomocnika pozwala na istnienie równych praw w sporze i walkę o jak najbardziej korzystne rozstrzygnięcie dla każdej ze stron. Zasada kontradyktoryjności i wynikające z niej uprawnienia pozwalają chronić interesy przeciwników procesowych. Mogą oni bowiem swoim zachowaniem w granicach przyznanych im na podstawie przepisów k.p.k. wpływać zarówno na przebieg, jak i na wynik procesu karnego. Nieocenione jest zatem korzystanie z pomocy obrońcy przez oskarżonego oraz pomocy pełnomocnika przez inne strony postępowania karnego.”.

Zwracam się do Pana, z prośbą o podjęcie inicjatywy poprzez wystąpienie do Ministra Sprawiedliwości w/w zakresie, przedstawianego projekt jest pro społeczny i umożliwiający osobą ubogim, mniej zarabiającym, osobą niepełnosprawnym itp. realnie mieć pełnomocnika z urzędu wybranego przez siebie a opłaconego z środków skarbu Państwa.

Panie Pełnomocniku, pragnę wskazać, że przedstawiona prze ze mnie inicjatywa w bardzo dużym stopniu umożliwi osobą niepełnosprawnym skorzystanie z prawnika tj. adwokat radcy prawnego, który ma dostosowaną kancelarię do potrzeb osób niepełnosprawnych i ma wrażliwość do specyficzne potrzeby swojego klienta.

Uważam, że to rozwiązanie jest niezmiernie ważnym elementem Państwa urzeczywistniającego zasady praworządności na etapie w kluczowym elemencie dla obywatela aspekcie jakim jest dostęp do pomocy prawnej i jej realne urzeczywistnienie.

Dziękuję za szybkie podjęcie prac w/w zakresie.

Wnioskodawca